

Territoris amables, territoris amics

'Territoris amables/
Teritòri amàbil'
és el darrer disc
d'Urbàlia Rurana,
un treball que ha estat
fruit de la col·laboració
entre el grup de folk
valencià i el prestigiós
músic piemontès
Maurizio Martinotti.
Les melodies
del Piemont
i les del País Valencià
es barregen en
el que és possiblement
un dels treballs
musicalment més rics
del grup valencià.

Des que l'any 1999 Urbàlia Rurana i Maurizio Martinotti van coincidir per primera vegada dalt d'un escenari al Centre Artesà Tradicionàrius (CAT), la col·laboració entre el grup valencià i el músic piemontès no només s'ha consolidat sinó que ha donat com a resultat l'edició d'un disc conjunt, *Territoris amables/Teritòri amàbil*, un treball de recerca i de recuperació de repertoris tradicionals i, sobretot, un excel·lent treball de fusió de les músiques dels dos territoris veïns.

Editat a Itàlia —és la primera vegada que Urbàlia Rurana publica un disc a l'estranger—, l'acollida de *Territoris amables/Teritòri amàbil* ha estat magnífica i s'ha convertit en un dels vint millors discos a les llistes italianes. "Gairebé una hora de vertader plaer sonor...", "una tradició respectada tant pel talent expressiu de Martinotti com pel bon fer d'Urbàlia...", "excel·lent qualitat d'enregistrament..." són algunes de les crítiques que s'han escrit a Itàlia sobre un treball que s'ha presentat recentment a l'estat espanyol i que està a punt de publicar la discogràfica Resistència.

Però què tenen en comú aquests dos territoris que fa possible la publicació d'un disc? "Jo crec molt en l'amistat, en el fet de compartir experiències i en el plaer de tocar junts —explica Maurizio Martinotti—. I aquesta ja és una bona raó per traure un disc conjuntament. En aquest treball, cadascú és qui és. Jo sóc piemontès i ells són valencians. I tots dos hem aconseguit un projecte en comú fantàstic."

Musicalment, a més, els dos territoris mantenen molts elements comuns. "En tot el sud d'Europa o nord de la Mediterrània hi ha una línia d'influència

—comenta Toni Torregrossa, líder d'Urbàlia Rurana—. Les músiques, afortunadament, no es tallen en una frontera administrativa, i les diferències que hi puga haver són especificitats de cada territori. Les formes de cantar, l'estructura dels romanços, les danses rurals, les masurques, els valsos, les polques... Tenen molta relació. No debades, el Piemont està tocant a Occitània, i nosaltres també."

Aquesta, però, no és la primera vegada que Urbàlia Rurana col·labora amb Maurizio Martinotti, una de les figures de més prestigi en el món de la música tradicional europea. Després del primer concert —mig improvisat però amb un gran èxit de públic i de crítica— en el Tradicionàrius del 1999, el grup valencià i Martinotti van iniciar una gira conjunta on la tradició valenciana es barrejava amb les músiques del Piemont. "La música piemontesa ha estat sempre una de les nostres preferides —assegura Toni Torregrossa—, gairebé des que, cap al 1980 arribaren al País Valencià els treballs de la Ciapa Rusa", una de les bandes capdavanteres de la recuperació folk a Itàlia, i que fundà Maurizio Martinotti.

I de tots aquests concerts va sorgir la idea d'editar un disc. "Ens agradava treballar amb Maurizio, però pensàvem que per treure un disc havíem d'incloure temes inèdits. L'espectacle que fèiem conjuntament estava basat en el repertori històric de la Ciapa Rusa i d'Urbàlia i allò estava molt bé per a un concert però no ens acabava de convèncer per fer un disc", diu Torregrossa.

Ara, un cop editat el disc, el resultat és pràcticament immillorable. Urbàlia i Martinotti han aconseguit posar la tradició a l'abast de tothom, entrelligant nades, danses, cançons de batre, ro-

Imatge d'un concert d'Urbàlia Rurana amb Maurizio Martinotti (amb camisa roja). Els valencians han aconseguit en aquest nou disc posar la tradició a l'abast de tothom, entrelligant la tradició piemontesa amb la valenciana i barrejant fins i tot el català i el piemontès.

manços... I barrejant català i piemontès. "Moltes cançons –apunta Maurizio Martinotti– comencen amb una versió piemontesa i continuen amb una altra de valenciana. Em sembla que barrejar les dues cultures i les dues llengües és la direcció justa per anar cap a una Europa unida on cadascú conserve la pròpia cultura, respectant sempre, això sí, la cultura dels altres." Efectivament, en quasi totes les cançons de *Territoris amables/Teritòri amàbil*, encara que siga només traduint algunes lletres del piemontès al català o a l'inrevés, sempre hi ha alguna cosa que vincula els dos territoris. "A banda d'això –ironitza Torregrossa–, el que també ens semblava molt interessant era fer cantar Maurizio en català, gairebé com una forma de promoció lingüística."

Com Maurizio, els integrants d'Urbàlia Rurana també han hagut de fer-se al piemontès, una llengua que es parla en algunes zones del Piemont i que, certament, té ben poca cosa a veure amb l'italià. "La veritat –precisa Martinotti–

és que la parlen més els vells que els joves. A Itàlia han matat totes les llengües. De fet, el piemontès continua sense ser reconegut com a llengua pel Govern italià, mentre que la Unió Europea sí que l'hi reconeix."

Una selecció molt acurada. El camí per a la publicació de *Territoris amables/Teritòri amàbil* ha estat llarg. "Des que vàrem començar a seleccionar

“Barrejar les cultures és la direcció justa per anar cap a una Europa unida on cadascú conserve la pròpia cultura”

els temes fins que iniciàrem la producció, els arranjaments, la gravació... Jo crec que hem estat més d'un any", assegura Toni Torregrossa. No debades, el procés d'edició de tots els treballs d'Urbàlia Rurana és sempre molt acurat, i és clar, "Maurizio es desesperava", recorda Torregrossa.

En aquest cinquè disc, tant Urbàlia com Maurizio Martinotti han utilitzat cançoners tradicionals, recopilacions i fonts pròpies. "Cada vegada que anem a un poble, sempre hi ha algú que ens recorda alguna cançó típica de la zona o ens remet a algun cançoner tradicional", explica Torregrossa.

El cas de Martinotti és un poc més curiós. Durant els primers anys de la *ri-proposta* (a la fi dels setanta), Martinotti es va dedicar a recopilar músiques tradicionals viatjant de poble en poble per tot el Piemont, gravadora en mà. "Aquella va ser una gran experiència –recorda Martinotti–, sobretot a àmbit humà. Per a la gent més gran d'aquells pobles era tot un esdeveniment que una

El so tan particular de la *ghironda* o viola de roda de Maurizio Martinotti continuarà sonant en els propers treballs d'Urbàlia Rurana.

persona jove s'interessara per les seues músiques. Ells pensaven que la seua era una cultura que no tenia cap interès. O almenys això era el que els deien la televisió i la ràdio." I de tots aquests viatges van eixir els primers repertoris de la Ciapa Rusa, el grup de referència en tot el moviment de la *riproposta* italiana.

El de la Ciapa Rusa, efectivament, va ser tot un fenomen. Nascuda l'any 1977, aquesta formació es va dedicar durant vint anys a recuperar i promociónar totes les músiques tradicionals del Piemont. Al costat de grups com Cantovivo, La Lionetta o Tre Martelli –que encara avui existeixen– es va crear un moviment molt potent que va culminar al final dels setanta i principi dels vuitanta amb la celebració dels primers grans festivals de música tradicional al Piemont.

La Ciapa Rusa va ser, en tot aquell moviment, una mena d'escola per a molts altres grups que començaven a fer música tradicional, incloses formacions com Urbàlia Rurana. Ara, aquell grup gairebé mític s'ha reconvertit en una associació cultural que es dedica, bàsicament, a produir discos. "Vam celebrar els vint anys de la Ciapa matant el grup!", bromeja Martinotti. Certament, la Ciapa va desaparèixer, però va donar

lloc a un altre grup liderat també pel músic piemontès, Tendachent, amb un repertori semblant al de Ciapa Rusa, però amb un so completament modern, instruments moderns i un concepte menys tradicional i més contemporani.

Les noves tendències. Com la Ciapa, la concepció de la música tradicional al nostre país també ha evolucionat. "Fa uns anys, només es concebia la música tradicional per ambientar les festes d'un poble i fer ballar la gent. Ara, a banda d'haver-hi cercaviles i ball folk, també hi ha concerts. En les àrees turístiques s'ha començat a entendre que a més de les bandes de música, grups de jazz o orquestres clàssiques, la música tradicional és també un punt afegit pel que fa al turista. Irlanda, per exemple –explica Martinotti–, ha sabut vendre

"L'auge de la música tradicional s'aturarà si no creem estructures i circuits estables"

una imatge global: la verda Irlanda, la Guinness... I la música tradicional. El resultat és la percepció d'un país amb una música tradicional viva, amb una cultura autòctona molt forta i arrelada. I jo crec que tots hauríem de fer una mica el mateix."

"Sempre que siguem capaços de competir i de creure en les nostres possibilitats –respon Torregrossa–. Aquest és el nostre problema, que ens ho hem de creure. La música que es fa al País Valencià, a Catalunya i a les Illes està perfectament preparada per viatjar a qualsevol part del món, però continuem tenint el problema de creure'ns capaços, tant nosaltres com els programadors." No obstant això, Urbàlia Rurana, com tants altres grups, ha contribuït en els darrers anys a generar un important mercat del folk i sobretot a crear i educar el públic. "Però aquest moviment s'aturarà, si no el dotem d'un circuit i d'unes infraestructures estables. No podem estar a disposició de les modes musicals, no n'hi ha prou d'aprofitar els anys de bona collita."

Modes a banda, el cert és que Urbàlia encara té molts projectes en ment. Segons Torregrossa, "el proper serà segurament un treball més creatiu, i, per suposat, ens agradaria continuar mantenint la col·laboració amb Maurizio". Això sí, sempre que les múltiples i diverses ocupacions del piemontès no li ho impedisquen. I és que Martinotti, a banda de liderar el grup Tendachent, col·labora amb la formació del sud de Provença Dona Bela; dirigeix un grup de cançons de Nadal –des de fa molts anys–, que treballa el repertori nadalenc del nord d'Itàlia; participa activament en la formació Le Vijà, el grup oficial de la regió del Piemont... I té multitud de projectes pendents amb la Unió Europea. Ara coordina la European Youth Folk Orchestra (EYFO), dins d'un projecte de formació de joves intèrprets de música tradicional. "Precisament, una de les organitzadores de la Xarxa Europea de Músiques i Danses Tradicionals –recorda Torregrossa– sempre diu que, si no existira Maurizio, caldria inventar-lo." Doncs potser sí. I Urbàlia, també.

Rosanna Melià